

ФІНАНСИ ТА ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА

Пірус А.В.

студент,

*Науковий керівник: **Артюх О.В.***

доктор економічних наук, доцент,

Одеський національний економічний університет

БЮДЖЕТНИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ ТА США: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Ефективне функціонування державних фінансів, раціональний розподіл і використання ресурсів, динамічний розвиток вітчизняної економіки передбачають необхідність проведення постійного фінансового контролю з боку держави. Роль контролю в умовах переходу до ринку визначається не тільки наявністю недоліків у фінансовій практиці, неефективністю витрачання коштів або розкраданням майна, а й закономірністю ускладнення господарських та економічних зв'язків. Тому важливо досліджувати напрямки діяльності та форми бюджетного контролю розвинутих країн.

Проблему формування системи державного фінансового контролю у своїх працях висвітлювали багато науковців, зокрема І.І. Бабін, Ю.М. Бажал, І.А. Белобжецький, М.Т. Білуха, С.І. Бобир, В.В. Бурцев, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, Л.І. Вороніна, Н.І. Дорош, В.П. Дяченко, З.В. Гуцайлюк, Є.В. Калюга, Є.В. Коломін, М.В. Кужельний, В.Г. Мельничук, В.М. Мітрофанов, В.М. Родіонова, В.К. Савчук, В.В. Сопко, Б.Ф. Усач, В.М. Федосов, О.А. Шевчук, С.О. Шохін та ін. Проте, питання порівняння системи бюджетного контролю України з іншими розвинутими країнами залишилось практично не розглянутим.

Мета дослідження – порівняння видів та завдань бюджетного контролю України та США

Особливе місце в системі державного фінансового контролю займає бюджетний контроль. Порівняємо визначення бюджетного

контролю в Україні та США. Визначення бюджетного контролю в Україні наступне: бюджетний контроль – різновид державного фінансового контролю, що здійснюється в бюджетному процесі та направлений на встановлення законності, достовірності, економічної ефективності діяльності учасників бюджетного регулювання та бюджетного процесу. Бюджетний контроль в США має більш широке значення, а саме: невід’ємна частина фінансово-економічного контролю розглядається як сукупність заходів, що проводяться державними органами з метою перевірки законності доцільності та ефективності дій при формуванні, розподілі та використанні американських фондів, суб’єктів влади США та місцевих органів влади-уряду для виявлення резервів збільшення надходжень доходів до бюджету та вдосконалення фіскальної дисципліни.

Проведемо порівняння завдань бюджетного контролю (таблиця 1).

Як бачимо бюджетний контроль США включає в себе більший обсяг завдань, що робить його більш впливовим та ефективним засобом фінансового контролю.

Об’єктом бюджетного контролю в США є не тільки фіскальна та бюджетна система на всіх стадіях бюджетного процесу, а й фінансово-господарська діяльність суб’єктів ринкових відносин у їх взаємодії з державою. Це визначає роль і значення бюджетного контролю як важливого елементу управління державними фінансами.

Бюджет безпосередньо на різних стадіях бюджетного процесу та його складові є безпосередньо предметом бюджетного контролю: надходження податку, неподаткові та інші платежі, трансферти до державних позабюджетних фондів, цільові бюджетні кошти, державні витрати, субсидії, субвенції, трансферти, бюджетні позики, обмін та безоплатна передача товарно-матеріальних цінностей, митної вартості тощо. Держава надає великого значення бюджетному контролю і розглядає його як один із найефективніших важелів проведення ринкових реформ у країні.

Таблиця 1

Порівняння завдань бюджетного контролю України та США

Україна	США
Оцінка управління бюджетними коштами (включаючи проведення державного фінансового аудиту)	Контроль за виконанням механізму міжурядових фіскальних відносин, формуванням та розподілом цільових бюджетних коштів, а також фінансовою підтримкою регіонів;
Забезпечення правильності ведення бухгалтерського обліку та достовірність фінансової і бюджетної звітності;	Перевірка обігу бюджетних коштів та позабюджетних фондів у банках та інших кредитних установах;
Досягнення економії бюджетних коштів, їх цільового використання, ефективності і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів шляхом прийняття обґрунтованих управлінських рішень	Припинення незаконних рішень про надання податкових пільг, державних субсидій, субвенцій, трансфертів та іншої допомоги певним категоріям платників або регіонам;
Проведення аналізу й оцінки стану фінансової і господарської діяльності розпорядників бюджетних коштів	Виявлення розтрат та фінансових зловживань, прийняття належних покарань для винних;
Запобігання порушенням бюджетного законодавства та забезпечення інтересів держави у процесі управління об'єктами державної власності;	Проведення профілактичної інформаційно-роз'яснювальної роботи для вдосконалення фіскальної дисципліни.
Обґрунтованість планування надходжень і витрат бюджету.	Виявлення резервів зростання дохідної бази бюджетів різних рівнів;
	Забезпечення правильності складання та виконання бюджету;
	Дотримання податкового та бюджетного законодавства;
	Контроль за достовірністю обліку та звітності;
	Перевірка ефективності та цільового використання бюджетних коштів та позабюджетних фондів;
	Вдосконалення бюджетної та податкової дисципліни.

Джерело: розроблено автором

Об'єктом бюджетного контролю в Україні є відповідні бюджети (державний, місцеві) та бюджетна діяльність учасників бюджетних правовідносин.

Суб'єктами бюджетного контролю в Україні є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації державної та комунальної форми власності, їх посадові особи. Суб'єктів бюджетного контролю прийнято поділяти на контролюючих (ті, хто контролює) та підконтрольних осіб (ті, кого контролюють).

В США залежно від того, хто здійснює бюджетний контроль, розрізняють:

- контроль державного бюджету, що здійснюється органами державної влади. В ході цього контролю забезпечуються інтереси держави та суспільства, перевіряється виконання платниками податків своїх зобов'язань перед бюджетом та цільове використання бюджетних асигнувань;

- відомчий контроль, що проводиться департаментами ревізії та контролю міністерств і відомств;

- громадський контроль, здійснюваний неурядовими організаціями та установами. Об'єкт контролю залежить від конкретних завдань, покладених на інспекторів;

- незалежний контроль, що здійснюється фінансово-економічними службами підприємств, організацій та установ, аудиторськими фірмами та окремими аудиторами. правовий контроль, який проводиться правоохоронними органами у формі аудитів, судової бухгалтерії тощо;

- цивільний контроль, що здійснюється платниками податків – фізичними особами, коли вони оподатковуються податковими органами, при складанні та поданні податкових декларацій, а також отримання коштів з бюджету (заробітна плата, пенсії, стипендії, надбавки).

Отже, українська бюджетна система може використовувати досвід розвинутих країн, а саме США при обранні напрямків розвитку бюджетного контролю, оскільки, порівняння визначень, завдань та видів контролю показало, що зарубіжна система охоплює значно більше сфер державної фінансової системи.

Список використаних джерел:

1. Шевчук О.А. Державний фінансовий контроль : підручник. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 432 с.
2. State Financial Control. URL: <https://testmyprep.com/subject/finance-1/state-financial-control-state-financial-control>.